

Presentation av Vätö och Utveda Samfällighetsförening

Vätö; N 59,49 E 18,57 Stockholms norra skärgård

Utveda; N 59 48,12 E 18 55,10 (anslagstavlan)

Karta från Eniro.se

(Nedan, avskrift från välkomstbrev till Utveda Fritidsområde 2001-05-01 AL/RL. Några justeringar av texten har gjorts)

Vätö skrevs från början "Vaetu" (1337), i böjningsform av Vaeta och Vaeto (1344). År 1409 omtalas Waeta Kirkia. Från 1540-talet är Vätö gängse form för ö- och sockennamnet. Namnet har antagits vara bildat till ett ord, vät som ännu lever i gotländska dialekter i betydelsen "sank mark, lågt vatten som torkar ut, träsk".

"Ön med våtmarken" skulle alltså vara betydelsen. Det kan ju stämma, på ön finns sju insjöar, alla benämnda träsk.

(Hämtat ur Vätö hembygdsförenings skrift **Ortnamn i Vätö socken**).

Utveda tillhör Vätö socken i Norrtälje kommun. På ön Vätö bor det (2017) 645 mantalsskrivna personer (enl. Folkbokföring – Upplysning.se på nätet). På ön finns jordbruk, hantverkare, företag av olika slag och permanentbostäder. Antal fritidshus är cirka 1 800 stycken.

Vätö har sannolikt varit befolkat i 3 000 år. De tidigaste arkeologiska fynden kan hänföras till 1 000 år f Kr. Det rörde sig om fyra stenxor, som man fann i Harg. På Roslagsmuséet i Norrtälje finns en så kallad stockbåt, funnen på ön, troligen äldre än vikingatiden.

Sedan dess har det flutit mycket vatten i Vätösund och passerat många fartyg, eftersom sjöfart och fiske naturligt nog har spelat en betydande roll i Vätös historia.

Stenens betydelse

Som alla säkert har märkt, finns det mycket sten på Vätö. Redan på 1600-talet upptäcktes stenens betydelse för Vätöborna. Då var det sandsten som användes bland annat till kvarnstenar och byggnadsmaterial. Senare, från slutet av 1800-talet, fick graniten stor betydelse när byggverksamheten i Stockholm var intensiv. Då upptäcktes också den värdefulla och vackra röda Vätögraniten, som idag finns att beskåda i flera byggnader i Stockholm, bland annat Riksdagshuset, Operan och Kreugerpalatset.

Stenhuggerierna blomstrade kring sekelskiftet 1900 och sysselsatte hundratals stenhuggare. Vid Vätöberg, som lades ner 1940, finns idag kvar originalet av sockeln till statyn av Birger Jarl i Carraramarmor. På Riddarholmen finns kopian, huggen i röd Vätögranit på Vätöberg. Vågskulpturen på Stureplan kommer också från stenhuggeriet vid Karlsängen.

Inom Utvedas område finns resterna av en gammal fältspatsgruva, som lades ner i början av 1900-talet. Det finns en skylt utmed Utveda Hamnväg, första tvärvägen till höger efter Utvedakorset, som visar vägen till den gamla fältspatsgruvan.

Stenhuggerierna bidrog antagligen till att Vätö fick förbättrade vägförbindelser i början av 1900-talet. Vätö färjeläge byggdes 1903-1904 och färjan drevs med handkraft ända fram till början av 1930-talet.

Färjan ändrade sannerligen skepnad ett antal gånger fram till 1993, då en 90-årig färjeepok tog slut. Den 2 juli 1993 invigdes den nya Vätöbron, 330 meter lång med en segelfri höjd på 18 meter, efterlängtd av många. Tillgängligheten förbättrades därmed avsevärt för ö-borna, varutransporter och dess sommarbefolkning.

För ytterligare information om Vätös historia hänvisas till Vätö Hembyggsförenings hemsida: <https://www.hembygd.se/vato/vato-historia-2/>

Vätö kyrka (information hämtad från Wikipedia)

”Vätö kyrka är en kyrkobyggnad på Vätö i Uppsala stift. Kyrkan, tillhörig Roslagsbro-Vätö församling, är belägen mellan Vätö hamn, där båtar till fastlandet tidigare anlöpte, och Vätöbron, som idag har ersatt färjetrafiken. I närheten av kyrkan ligger ruinerna av ett gråbrödrakloster. Öster om kyrkan, på en backe, står en klockstapel som uppfördes senast 1632, men som kan vara mycket äldre än så. Ursprungligen hade klockstapeln en öppen konstruktion. Vid kyrkan ligger församlingshemmet som tidigare var folkskola samt en före detta sockenstuga.

Första gången Vätö kyrka omnämns är i en handling från 1337. Kyrkan med sakristia uppfördes sannolikt under 1300-talets första hälft. Utseendet är gotiskt inspirerat med rektangulär planform och höga spetsiga gavlar. Under slutet av 1400-talet försågs kyrkorummets tak med tegelvalv och strax därefter dekorerades hela kyrkorummet med kalkmålningar. Upphovsmannen till målningarna är okänd men de verkar vara starkt influerade av Albertus Pictor. Vapenhuset i söder uppfördes troligen under 1500-talet, ej senare än 1600-talet. Under 1700-talet vitrappades kyrkan. Under 1700-talet och 1800-talet förstörades fönstren, alternativt togs nya fönster upp. Vid en restaurering 1904 togs kyrkorummets kalkmålningar fram och kompletterades med övermålningar. Målningarna hade varit täckta med puts sedan 1750. Vid en restaurering 1952 - 1953 under ledning av arkitekten Erik Fant återställdes kalkmålningarna. Övermålningarna kunde dras bort. Samtidigt lades golvet om och vapenhuset återfick sitt sadeltak från att tidigare ha haft ett pulpettak.”

Kyrkan är väl värd ett besök.

Vätö Hembygdsförening

Hembygdsföreningen på Vätö har en bra hemsida där mycket matnyttig information finns om Vätö. För ytterligare information se <https://www.hembygd.se/vato>

Affär på Vätö

Mitt på ön, i Harg, ligger en livsmedelsbutik, Tempo Vätö Livs med 8 anställda. Butiken har öppet varje dag i veckan året om. Affären är också spel-, apoteks- och systembolagsombud. Här finns det mesta av det man behöver i hushållet. Se vidare öppettider www.tempo.se klicka på tempo Vätö.

Restauranger på Vätö

Intill matvarubutiken i Harg ligger en sommaröppen Thairestaurang.

I Håknäs finns Norrgärdet Mat & Pub med adress Norrhåknäsvägen 56, Vätö.

För ytterligare information se www.mykrog.se/plats/norrgardet-mat-o-pub/156506

I Nysättra, på fastlandet, finns matservering och kiosk.

Allmän badplats på Vätö

Vid Håknäs, på södra delen av ön finns en av kommunen iordningställd allmän badplats med två bryggor, ca 40 meter lång sandstrand, långgrund, omklädningsrum för damer och herrar samt toaletter. Parkeringsplats finns utmed Håknäsvägen i anslutning till badplatsen. Badplatsen är mycket populär framförallt för barnfamiljer då det är långgrund samt att badplatsen ligger längst in i en vik som gör badtemperaturen mer behaglig.

Självplock

Vid Sjövik på Edsgarnsvägen 46, Vätö finns Vätö självplock där man under sommaren på egen hand kan plocka jordgubbar och bär samt köpa grönsaker med mera i butiken.

För ytterligare information se <http://vatosjalvplock.dinstudio.se/>

Linneas Lada

Vid självplocken, på övervåningen av ladan finns Vävloftet, Linneas Lada. En butik med bland annat heminredning och mycket mer att välja emellan.

För ytterligare information se <http://www.linneaslada.se/site/contact>

Kommunikation

Till och från Vätö går buss 638 till centrala Norrtälje, i övrigt gäller egen båt eller fordon.

Vätö i övrigt (delar av Information från Wikipedia)

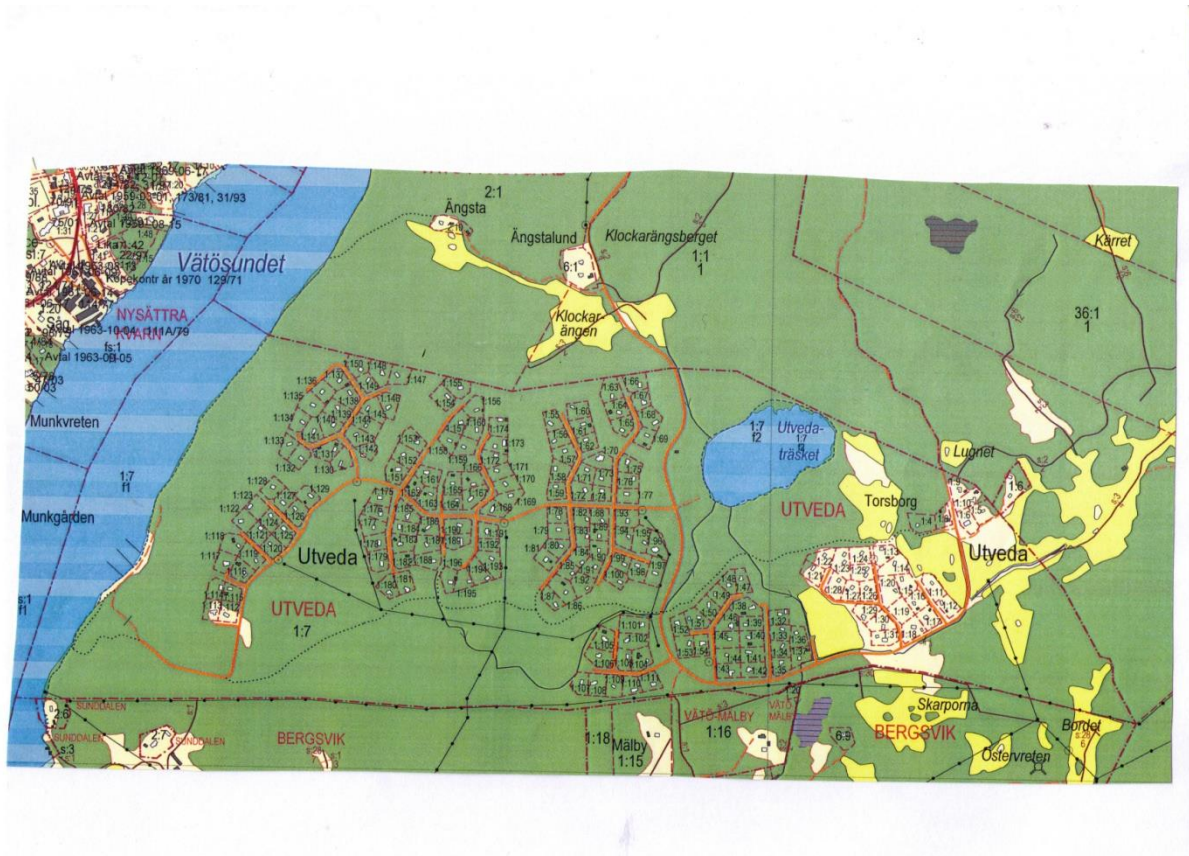
”Vätö består idag av ett inland med ett jordbruk med åkrar och skog och kuster med huvudsakligen fritidshus i typisk roslagsnatur. Öns karaktär utgår från det typiskt mellansvenska kustlandskapet och ön har en stor andel äldre bebyggelse. Denna är huvudsakligen torp och gårdar från 1800-talets andra hälft, vackert belägna i ett uppblandat landskap av åkrar, ängar och skogspartier. Viss bebyggelse kommer av den industriella verksamheten på ön, där stenhuggerierna skapade ett bostadsbehov, dock utan egentligt jordbruk och så kallade stenhuggartorp är vanliga. Kulturlandskapet är av högt kulturhistoriskt värde. Den norra delen av ön har en annan karaktär med mer utpräglad fritidshusbebyggelse uppförd under 1960- och 1970-talen. Delvis med arkitektoniskt medvetet formade fritidshus i gruppbebyggelse. Ön har flera uppskattade badplatser.

Från Vätö, och samhället Harg beläget mitt på ön, finns det busstrafik till Norrtälje med ett antal dagliga avgångar, som utökas under sommarhalvåret. Vätö skola är en låg- och mellanstadieskola i Harg. I närbelägna Nysättra på fastlandet finns även en hel del service.

Öns fotbollslag Vätö IK kämpar i de lägre divisionerna.”

På nästkommande sida presenterar vi vårt område Utveda.

Utveda

Norrveda och Utveda (Vtwidhae 1409).

Namn på bland annat Ut- och Upp- har ibland samband med delning av en bebyggelse, ett hemman, ett område, men det är knappast bakgrunden till namnet på Vätös sockens tre Veda-byar, där veda alltså kommer av fornsvenskans vidher (skog).

Geografiskt är det knappast tänkbart, Uppveda ligger ju på fastlandet! Upp- och Ut- har i kusttrakter ofta innebörden "längre upp (d.v.s. bort)" från respektive "ut mot havet".

(Hämtat ur Vätö hembyggsförenings skrift **Ortnamn i Vätö socken**).

Utveda var tidigare en skogs- och jordbruksfastighet om cirka 100 ha. Den exploaterades av AB Magnus Idar i slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet. Exploateringsavtal för fritidsbebyggelse upprättades den 23 augusti 1972 mellan Norrtälje kommun och Magnus Idar AB. Från den ursprungliga fastigheten avstyckades 192 tomter, vilka tillsammans svarar för cirka 40 procent av den totala markarealen. De flesta tomter är bebyggda (uppgift från 2001). Tomternas storlek är cirka 2 000 kvadratmeter. Övrig mark omfattar vägar (8 km), åker, äng, skog, fotbollsplan, sjö (Utveda träsk) samt två badplatser vid Vätö sund där också Utveda Båtsällskap disponerar mark för hamn för fritidsbåtar.

Den 28 november 1982 överläts formellt Utveda Fritisområde till Utveda Samfällighetsförening. Det innebär att ansvaret för områdets skötsel och underhåll fortsättningsvis skulle åvila de boende i området. Därav bildades en Samfällighetsförening. När man köper en fastighet inom Utveda Samfällighetsförening blir man per automatik medlem i föreningen. Varje fastighet debiteras en Samfällighetsavgift enligt debiteringslängden sammanställd av Lantmäteriet i Norrtälje kommun.

Vi är mycket stolta över vårt fina område på Vätö. Alla är välkomna och gemensamt hjälps vi åt att hålla vårt område fint.

Styrelsen

Utveda Samfällighetsförening har en styrelse bestående av 10 personer, vilka har till uppgift att förvalta de gemensamma intressen vi har i vårt område. Styrelsen består av en ordförande, en kassör och en sekreterare. Vidare ledamöter vilka ansvarar för olika områden. Detta gäller väg, vatten, avlopp, mark och sjö. Dessutom finns tre suppleanter. Samfällighetsavgiften bekostar driften och underhållet av vårt område och finns angiven per fastighet i debiteringslängden. I samband med kallelse till föreningsstämman i april varje år skickas denna debiteringslängd ut. Kallelsen skickas ut cirka 3 veckor innan föreningsstämman. Samfällighetsavgiften ska vara erlagd senast den sista maj varje år. Man är alltid välkommen att kontakta styrelsen om man har frågor som rör vårt område.

Vår hemsida

På Utveda Samfällighets hemsida <http://www.utveda.se/> finns all den information som du som boende i vårt område, eller är intresserad av vårt område, kan ha nytta av.

Anslagstavlan

Är belägen i korsningen mellan Utvedavägen och Utveda Hamnväg. På anslagstavlan finner du det senaste stämmoprotokollert samt uppgift om styrelsen. Dessutom finns en del övrig information. Vid viktiga händelser så anslår styrelsen information om detta på anslagstavlan.

Facebook

Utveda har en egen sluten Facebookgrupp till vilken man kan ansluta sig som fastighetsägare i vårt område. Facebooksidan är en bra kommunikationsväg för oss alla. Här lägger styrelsen ut information, här kan enskilda medlemmar annonsera eller man kan meddela eller fråga om något. Här annonseras också gemensamma aktiviteter.

Mejl

Utveda Samfällighetsförening har egen mejladress: utveda@gmail.com

Till denna mejladress kan man mejla frågor eller vad man nu undrar över till föreningens styrelse.

Avlopp

Det skiljer mellan fastigheterna vilka som har tillgång till det gemensamma avloppssystemet, 48 fastigheter är anslutna till det gemensamma avloppssystemet, resterande fastigheter har eget avlopp. För att anlägga eget avlopp krävs bygglov av kommunen samt godkännande av föreningen. Entreprenörer för att anlägga avlopp finns tillgängliga på ön.

Vatten

I vårt område finns vinter- respektive sommarvatten. Vilken typ av vatten just din fastighet har är beroende på vid vilken tvärväg fastigheten ligger. Kontakta oss i styrelsen om du vill veta mer.

I nödfall finns dricksvatten att hämta vid föreningens pumphus strax norr om anslagstavlan. Gällande vårt vatten så har vi en regel att vi inte ska förbruka mer än 300 liter per hushåll och dygn för att inte överbelasta vårt vattensystem och dränera brunnarna. Vi vill ju inte bli utan vatten. Intill sjön har vi våra fyra brunnar ur vilka vi tar vårt dricksvatten. Vattnet förs in i vårt pumphus där det renas och lätt kloreras. Sedan förs vattnet ut till fyra reningstankar, "hålltankar", där det lagras. Från dessa tankar leds vattnet in igen i pumphuset till en hydrofor som känner av när trycket i det gemensamma vattensystemet minskar och fyller då på med vatten. Därför har vi vatten tillgängligt i våra hus. Vattnet testas regelbundet och är tjänligt. Protokoll om detta lämnas alltid till miljöförvaltningen hos Norrtälje kommun. Det finns en viss missfärgning av vattnet vilket beror på humus. Det är inget fel på vårt vatten, det går utmärkt att dricka.

Vägar

Inom vårt område har vi 8 km väg. Dessa plogas regelbundet vintertid. Vägen från kyrkan ut till vårt område heter Utvedavägen. Den passerar vårt pumphus, vår anslagstavla där avtagsvägen Utveda Hamnväg går väster ut ner mot Vätö sund. Från varje huvudväg går stickvägar ut till fastigheterna.

Skog och mark

Föreningen har cirka 40 hektar skog att förvalta. Det är vårt ansvar att se till att skogen förvaltas på ett bra sätt, och föreningen är skyldiga att till Norrtälje kommun inkomma med ett marklov vilket gäller i 10 år efter att det godkänts av kommunen. Vi är tvungna att ha ett godkänt marklov för att kunna fälla och återplantera träd. Träd blir ålderstigna och behöver fällas innan de faller av egen tyngd. Skog behöver också återplanteras för att vi ska ha en frisk och kraftig skog att vistas i. Sly behöver också tas bort så skogen kan växa på ett bra sätt precis som vägrenarna behöver hållas fria så att vattnet kan rinna av vägbanan.

Föreningen har också en del åker- och ängsmark. Utmed Utvedavägen finns en iordningställd fotbollsplan. Bakom anslagstavlan ligger vår sjö, Utveda Träsket. Runt sjön leder en iordningställd stig som börjar nära anslagstavlan. Här finns en fin badplats med en badflotte samt också en grillplats. Var dock försiktiga med eld och använd endast den fasta grillplatsen och var noga med att släcka elden efter er så att vi slipper en skogsbrand.

Nere vid Vätö Sund har vi två badplatser med bryggor. Där Utveda Hamnväg slutar finns parkering. Vägen fortsätter ner mot sundet men en bom är stängd över den delen av vägen. Endast de med båtplats har tillgång att med bil köra ner till båthamnen. Vid båthamnen finns en iordningställd grillplats för allas trevnad.

Strax innan vändplanen vid Vätö Sund går en stig öster ut mot Utvedavägen. Den är lätt att promenera på och barnvagnsvänlig. Stigen mynnar ut, eller börjar om man så vill vid Utvedavägen mitt emot stigen mot sjön ca 150 meter söder om anslagstavlan.

Vi är också angelägna om att vi inte skräpar ner i vårt område så ta med er era sopor hem. Inga cigarettfimpar får kastas längs gångstigarna och i området över huvudtaget. Tänk på brandrisken!

Grannsamverkan

Inom Utveda har vi Grannsamverkan. Detta är ett projekt vi har tillsammans med polisen och försäkringsbranschen, vilket startades i vårt land för cirka 30 år sedan. Det går ut på att vi tillsammans håller uppsikt över vårt område så att inga obehöriga besöker oss. Tyvärr är det dock så att personer med ont uppsåt emellanåt besöker Vätö och då kan det hända att de även besöker vårt område. Genom att vi gemensamt "håller ögonen öppna" och är lite nyfikna så kan vi förhoppningsvis stävja brottslighet. Inom styrelsen är vår sekreterare huvudkontaktperson och har tillgång till direkt nummer hos polisen. Kom dock ihåg att om du ser något misstänkt så notera till exempel registreringsnummer på misstänkt fordon, färg, märke, hur många personer du kan se etc. och meddela detta via Facebookgruppen. *Ser du ett akut misstänkt läge så ring 112.* Bättre att ringa en gång för mycket än en gång för lite. Konfrontera dig dock aldrig med misstänkta personer eftersom man aldrig vet vad man kan möta. Håll dig på avstånd, visa att du sett dem.

Hundar

Det finns många hundar inom vårt område och vi ber alla hundägare att plocka upp efter sin hund för allas trevnad. Man får ha hunden med sig till badplatserna men tänk på att du som hundägare måste vara vaksam på att andra kan vara allergiska och/eller rädda för hundar särskilt barn. Detta måste ovillkorligen respekteras. Hör dig alltid för om det är okej med andra vid badplatsen att du har din hund med dig. Vill hunden bada så gå avses. Ha alltid din hund kopplad. Tänk också på att vilda djur får sina ungar på våren och de ska inte störas av lösspringande hundar.

Ris

Som fritidshusägare så är det ofrånkomligt att vi får ris att ta hand om på våra tomter. Föreningen brukar anordna plats för att vi gemensamt kan lägga ifrån oss vårt ris. Detta ris tas sedan omhand av vår skogsentreprenör och omvandlas till flis och fjärrvärme. På hemsidan finns information om var riset får läggas.

Släpvagn

Föreningen har en släpvagn försedd med gallersidor att låna. Föreningen tar ut en avgift på 50 kronor per dygn vilket betalas kontant till den som är ansvarig för släpvagnen. Vem denne är finns uppgift om på vår hemsida.

Båthamnen

Båthamnen drivs av en egen förening, Utveda Båtsällskap. Information om detta finner du på vår hemsida.

Bygglov

Enligt Norrtälje kommun finns ett generellt bygglov på 80 + 40 m² per tomt inom Utveda. Tillkommer regler för bodar.

Kontakta dock alltid Norrtälje kommun, 0176-761 00, gällande all ny- och ombyggnation för att av dem få veta exakt vad som gäller, vilka tillstånd, dokumentation etc. som krävs.

Städdagar

Dessa sker lördagar två gånger per år, dagen före föreningsstämman i april samt en lördag i oktober månad. Vid dessa städdagar träffas vi i 5 olika områden där vi tilldelas arbetsuppgifter för att sköta om vårt område. Inför varje städdag skickas kallelse ut med områdeskarta så att du kan se i vilket område du kan hjälpa till. Inom varje område finns en ansvarig person som delar ut arbetsuppgifterna. Arbetet varar i 2 timmar. Arbetet går ut på att städa upp utmed vägar, stigar, badplatser etc, samt lägga i alternativt ta upp ena flytbryggan vid sundet. Efter arbetet samlas alla vid anslagstavlan, korsningen mellan Utvedavägen och Utveda Hamnväg för gemensam korvgrillning och samkväm. Ett uppskattat evenemang.

Kontaktregister

Sedan hösten 2016 för föreningen ett frivilligt kontaktregister över de fastighetsägare i Utveda som önskar registrera sig. I detta register registreras namn, bostadsadress, adressen i Utveda, telefonnummer samt mejladress. Anledningen är att styrelsen lätt ska få tag i fastighetsägaren om något inträffar där vi behöver snabb kontakt. En annan orsak är också att inför varje utskick så använder vi post och beställer då adressetiketter från Lantmäteriet. Uppgifterna om fastighetsägare i Lantmäteriets register släpar efter några månader, så för att vi ska skicka information till rätt fastighetsägare så stämmer vi av med vårt eget kontaktregister. Per januari 2017 är 70 fastighetsägare av 192 registrerade. För att registrera sig i föreningens kontaktregister mejlar man föreningen på utveda@gmail.com

Man är alltid välkommen att kontakta någon i styrelsen om man har frågor.

Välkomna till Utveda och Vätö.

Styrelsen i mars 2017